



16.6.2015

Yksikön päällikkö

Kaupunginmuseon lausunto Vartiosaaren osayleiskaavaluonnoksesta

HEL 2011-007765 T 10 03 02 00

Kaupunkisuunnitteluviraston lausuntopyyntö 25.5.2015

Kaupunkisuunnittelulautakunta on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa Vartiosaaren osayleiskaavaluonnoksesta. Kaupunginmuseo on päättänyt antaa seuraavan lausunnon.

Vartiosaaren suunnitteluperiaatteiden mukaan Vartiosaaresta suunnitellaan omaleimainen, monipuolinen ja tiiviisti rakennettu saaristokaupunginosa, jossa on sekä asumista että kaikkia helsinkiläisiä palvelevia virkistys- ja vapaa-ajan toimintoja. Kaupunkisuunnittelulautakunta edellytti, että rakentamista alueella ei saa aloittaa ennen kuin raitiovaunuyhteydestä saareen on tehty sitova päätös ja että on erikseen selvitettävä, onko alueesta mahdollista tehdä vähäautoinen.

Kaupunkisuunnitteluviraston osayleiskaavaluonnoksessa Vartiosaaren uusi 5 000–7 000 asukkaan kaupunginosa tukeutuu raitiotieyhteyteen. Uusi asuinalue liittyy osaksi keskustasta Vuosaareen kulkevaa raitiotie- ja pyöräilyverkostoa. Sillat liittävätkin Vartiosaaren myös osaksi Itä-Helsingin kulttuuripuiston virkistysreittejä. Saaren rantoja kiertävä kulttuurihistoriallisesti arvokas huvilaympäristö, monipuolinen luonto ja meri tekevät asuinalueesta ainutlaatuisen. Uusi tiiviisti rakennettu moderni asuinalue sijoittuu saaren keskiosiin sen halki kulkevan pääkadun ja raitiotien varrelle. Vihreällä rantavyöhykkeellä puutarhamaista huvila-aluetta täydennysrakennetaan maltillisesti ja uuden rantareitin varteen syntyy monipuolinen merellinen virkistysalue.

Helsingin yleiskaavassa 2002 Vartiosaari on merkitty selvitysalueeksi. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa 9.1.2015 on tarkistettu voimassa olevia maakuntakaavoja. Vartiosaari on osoitettu siinä edellisen maakunta-kaavavaiheen pohjalta pääkäyttötarkoituksen osalta valkoiseksi alueeksi. Vartiosaaren valtakunnallinen kulttuuriympäristöstatus (RKY 2009) on otettu vaihemaakuntakaavassa huomioon ja saari on merkitty karttaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi.

Vartiosaari on Museoviraston inventoinnissa (Rky-2009) valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Saari on osa Helsingin höyrylaivareittien varrelle syntynyttä kesähuvila-asutusta.

Postiosoite
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginmuseo@hel.fi

Käyntiosoite
Sofiankatu 4
Helsinki 00170
<http://www.hel.fi/helsinginkaupunginmu>
seo

Puhelin
+358 9 310 36630
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566



16.6.2015

Yksikön päällikkö

Vartiosaaren kesähuvila-alue on edustava esimerkki Helsingin itäiseen saaristoon sijoittuvasta huvila- ja puutarhakulttuurista.

Vartiosaaren alue kuuluu Itä-Helsingin kulttuuripuiston kehittämissuunnitelmaan. Suunnitelmalla pyritään parantamaan alueen kulttuuriperinnön ja maiseman arvojen esilletuomista, alueen saavutettavuutta sekä toiminnallista sisältöä.

Vartiosaaresta on tehty kulttuuriympäristöselvitys, joka käsittää rakennukset ja saaren huviloihin liittyvän puutarhakulttuurin. Selvityksen perusteella Vartiosaaren koko ranta-alueita osana Itä-Helsingin huvilakulttuuria voidaan pitää erittäin merkittävänä. Selvityksen tuloksena on myös selvinnyt, että saaren sisäosien suoalueet muokattiin viljelykäyttöön 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Kulttuuriympäristöselvitys vahvistaa näkemystä Vartiosaaren kulttuuriympäristöstä kokonaisuutena. Maisema, luonto ja kulttuuriympäristö muodostavat herkkäsuhteisen kokonaisuuden.

Vartiosaaren huvila- ja ranta-alueen kehittämissuunnitelma on laadittu vuonna 2014. Siinä on tutkittu ranta-alueen kehittämistä, siten että huvila-alueen kulttuuriarvot voivat säilyä. Ranta-alueelle on osoitettu vain harkittuihin paikkoihin pienimittakaavaista, alueen ominaisuuteen huomioon ottavaa täydennysrakentamista. Arvokkaimmiksi luokiteltujen huviloiden pihapiireihin on osoitettu palauttavia toimenpiteitä.

Osayleiskaavan tavoitteena mainitaan rakennetun kulttuuriympäristön säilyminen ja kehittyminen Vartiosaaren kesähuvila-asutuksen kannalta tärkeillä ranta-alueilla; sen sijaan osayleiskaava merkitsee suuria muutoksia saaren keskiosassa, joka osayleiskaavassa on osoitettu uudisrakentamiseen. Saaren keskiosan rakentamisen kautta osayleiskaavan toteutuminen muuttaa huvilasaaren kokonaisuuteen, luonteen ja ympäristön huvilasaaresta rakennetuksi saaristokaupunginosaksi. Se ei ole enää virkistysalue, vaan nykyaikainen asuinalue puistoineen ja lähialueineen. Muistumana aiemmasta viljelystä laaksossa säilytetään pienimuotoista viljelyalustoimintaa.

Osayleiskaavassa Vartiosaaresta suojellaan yhteensä noin 50 kulttuurihistoriallisesti arvokasta huvilaa tai huvilaympäristöön kuuluvaa rakennusta tai rakennelmaa kuten rantasaunoja ja talousrakennuksia. Huvilarakennusten lisäksi suojeltaviksi on osoitettu säilytettäviä saaren huvilapuutarhakulttuuriin olennaisesti kuuluvia puutarhasommitelmia ja -rakenteita. Kaikilla suojeltaviksi merkityillä alueilla korostetaan kulttuurihistoriallisten ja puutarhahistoriallisten arvojen säilyttämistä. Huvila- ja uudisrakennustonttien rajautuminen ympäristöstään, puutarhasommitelmien sijoittuminen ja säilytettävien rakennusten



16.6.2015

Yksikön päällikkö

muutos- ja korjaustarpeet tulee tutkia asemakaavavaiheessa tarkemmin. Kaupunginmuseo pitää osayleiskaavaluonnosta tältä osin hyvin rantavyöhykkeen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot huomioon ottavana. Kaupunginmuseo kuitenkin korostaa, että tarkemmat suojelutavoitteet tulee asemakaavavaiheessa määrittellä yhteistyössä kaupunginmuseon kanssa.

Vartiosaaren kaakkoisosassa sijaitsee mahdollinen muinaishauta, jonka kohdalle on osayleiskaavaluonnoksessa merkitty kerrostalovaltainen asuntoalue AK. Kohteen luonne täytyy selvittää ennen lopullista kaavavaihetta ja Museovirastolta täytyy pyytää kohteen mahdolliseen poistamiseen tutkimus- ja kajoamislupa. Saaren koillisosassa sijaitsee kummeli ja keskiosassa liuskekilouhos. Ensimmäinen sijaitsee V/s – alueella ja jälkimmäinen osittain V/s ja osittain AK -alueilla. V /s -alue on Virkistysalue, jonka luonto-, maisema ja kulttuurihistorialliset ja geologiset arvot tulee säilyttää. Ne tulee huomioida tarkemmin tulevassa suunnittelussa. Vartiosaaren suunniteltuja ensimmäisen maailmansodan linnoitteita ei ole saarella.

Kaupunginmuseo pitää osayleiskaavan mahdollistamaa saaren keskiosan tiivistä rakentamista ristiriitaisena saaren olennaisesti liittyvien ja Rky-2009:ssä todettujen valtakunnallisesti merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen kanssa. Suunnittelun lähtökohtana tulee olla valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti saaren merkittävät ympäristöarvot, joten Vartiosaaren rakentamisen tulisi jatkua pienimuotoisena myös saaren sisäosissa.

Lisätiedot

Sari Saresto, tutkija, puhelin: +358 9 310 36483
sari.saresto(a)hel.fi

Anne Mäkinen
yksikön päällikkö

Tiedoksi

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus